

De electorale verhoudingen in Nederland worden op dit moment vooral bepaald door twee onderwerpen: "het bezuinigingsakkoord/economische situatie" en "schuldencrisis in Europa". Het tweede onderwerp verscheen deze week in de Tweede Kamer in de vorm van het debat rondom de ratificatie van het euro-noodfonds (ESM). Dit leidde ook tot een - verworpen- motie van afkeuring tegen Minister de Jager. Niet alleen de PVV- en de SP-kiezers zijn in grote meerderheid voor het uitstellen van de ratificatie tot na de verkiezingen, maar ook bij kiezers van VVD en PvdA vindt ongeveer de helft dat.

Gecombineerd met het feit dat een deel van de VVD-kiezers nogal negatief reageert op het bezuinigingsakkoord, en tegen de ESM-ratificatie zijn, zien we dat de positie van de VVD verder aan het verzwakken is. Kort na de val van het kabinet waren er weinig kiezers die van de VVD naar de PVV trokken. Nu is dat percentage weer boven de 10%. Voor het eerst sinds de vorming van het kabinet Rutte in oktober 2010 is de PVV nu boven de VVD uitgekomen (25 tegen 24 zetels). Deze lage score van de VVD was voor het laatst in juli 2010, toen de VVD in onderhandeling was over een mogelijk PaarsPlus kabinet.

Naast het verlies van de VVD, zien we ook verlies van PvdA (-2) en van het CDA (-1). Daarmee staan deze drie partijen, die heel lang samen meer dan 110 zetels hebben gehaald bij verkiezingen, nu nog maar op 59. (Hierover heb ik een artikel geschreven onder de titel "Als je een deel van het probleem bent"). Deze partijen, die de laatste 25 jaar circa 2/3e deel van de tijd in de regering zaten, zullen in een periode zoals de huidige, daar electoraal last van houden.

De start van de lijsttrekkersverkiezing van Groen Links heeft een belangrijk deel van het verlies vorige week ten gevolge van het interne gedoe doen verdwijnen. Onder Groen Links-kiezers is er een duidelijke voorkeur voor Sap (60% tegen 25%). Ook bij de andere kiezers scoort zij duidelijk hoger dan Dibi.

Direct na het sluiten van het begrotingsakkoord stonden de vijf partijen van de Kunduz-coalitie op 76 zetels. Nu is dat 10 zetels lager, hetgeen met name komt door het fors wegzakken van de VVD sinds 1 maand geleden. De andere coalities zijn ook verder van de 75 verwijderd, hetgeen met name komt door de forse stijging van de PVV in de afgelopen 4 weken.

Peiling van politieke voorkeur Tweede Kamer

	TK2010	27-4-2012	20-5-2012	27-5-2012	Versch. vorige week	Versch. 27-4	Versch. 2e Kamer
<i>in zetels Tweede Kamer</i>							
VVD	31	31	25	24	-1	-7	-7
PvdA	30	19	23	21	-2	2	-9
PVV	24	17	23	25	2	8	1
CDA	21	13	15	14	-1	1	-7
SP	15	31	29	30	1	-1	15
D66	10	17	17	16	-1	-1	6
Groen Links	10	8	4	6	2	-2	-4
ChristenUnie	5	7	6	6		-1	1
SGP	2	3	3	3			1
Partij voor de Dieren	2	3	3	3			1
Overige partijen	0	1	2	2		1	2
Totaal	150	150	150	150			
VVD+CDA+D66+GrLinks+Chr.Unie	77	76	67	66	-1	-10	-11
Paars Plus	81	75	69	67	-2	-8	-14
SP+PvdA+GrLinks+D66	65	75	73	73		-2	8
VVD+PvdA+CDA	82	63	63	59	-4	-4	-23
VVD+PVV+CDA	76	61	63	63		2	-13

Op een aantal manieren is goed te zien hoe de uitgangssituatie voor de verkiezingen aan het veranderen is. Met name de verzwakking van de VVD ten opzichte van de PVV is daarbij een belangrijke factor.. Aangezien zowel de schuldencrisis in Europa als het bezuinigingsakkoord ook in de aanloop naar 12 september een dominante rol zullen spelen lijkt het erop dat de verkiezingen niet gemakkelijk tot een regeringscoalitie zal leiden. En als er een komt dan bestaat die uit veel partijen, met wederom een -zeer- kleine meerderheid.

Allereerst nog even de tabel van de vorige week met het oordeel over het bezuinigingsakkoord: Daaruit is te zien dat een derde van de VVD-kiezer inmiddels negatief is over het akkoord.

Wat is uw reactie op de inhoud van het akkoord? (18 mei)

	Allen	Stemgedrag Tweede Kamer 2010						
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnsks
Positief	31%	5%	42%	54%	62%	16%	3%	50%
Neutraal	20%	7%	26%	24%	21%	19%	16%	25%
Negatief	50%	88%	32%	21%	17%	65%	81%	25%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Ook uit de volgende twee vragen (n.a.v. het debat over het noodfonds van de euro - ESM) blijkt dat de VVD-kiezers nogal verdeeld zijn.

Het is verkeerd dat deze ratificatie niet over de verkiezingen heen worden getild

	Allen	Stemgedrag Tweede Kamer 2010						
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnsks
Eens	50%	75%	48%	32%	22%	49%	74%	28%
Oneens	39%	10%	49%	59%	68%	43%	12%	53%
Weet niet/geen antwoord	11%	14%	4%	9%	11%	8%	14%	20%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Wilders heeft een motie van wantrouwen tegen Minister de Jager ingediend, gezien zijn betrokkenheid bij het ESM. Als u zou mogen stemmen, stemt u dan voor of tegen die motie?

	Allen	Stemgedrag Tweede Kamer 2010						
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLnsks
Voor	36%	82%	27%	25%	10%	26%	48%	12%
Tegen	57%	14%	68%	68%	88%	70%	39%	75%
Weet niet/geen antwoord	7%	5%	5%	7%	3%	4%	13%	14%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Op een aantal manieren is goed te zien hoe de electorale positie van de verschillende partijen, en met name die van PVV en VVD is veranderd.

Allereerst de verschuiving in 4 weken van het vertrouwen in een aantal sleutelpersonen. Daaruit valt goed op te maken dat de positie van Premier Rutte duidelijk aan het verzwakken is. Niet onder de VVD-kiezers (scoort nu 7,7), maar wel onder de kiezers van de andere partijen. De positie van Minister de Jager is in die periode het sterkst verslechterd. Goed valt te zien hoe de score van Wilders onder zijn eigen aanhang is gestegen naar een score van 7,7, 0,8 meer dan 4 weken geleden.

oordeel in rapportcijfer	dec-11	apr-12	mei-12	Stemgedrag Tweede Kamer 2010						
				PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GLnks
Rutte	6,4	6,0	5,6	4,6	7,7	6,1	5,8	4,4	3,4	4,3
<i>verschil mei-april</i>			-0,4	-1,0	0,2	-0,9	-0,5	-0,2	-0,8	-1,5
De Jager	6,2	6,9	5,8	3,6	7,1	7,3	6,5	5,4	5,3	5,5
<i>verschil mei-april</i>			-1,1	-2,2	-0,7	-1,0	-1,3	-1,0	-0,6	-1,5
Roemer	6,5	6,2	6,0	5,2	4,8	5,3	5,9	6,8	8,4	6,9
<i>verschil mei-april</i>			-0,2	-0,2	-0,9	-0,7	0,1	-0,1	0,7	0,5
Wilders	4,7	3,4	3,9	7,7	4,2	3,4	2,4	2,2	2,4	2,1
<i>verschil mei-april</i>			0,5	0,8	0,6	0,7	0,5	-0,1	-0,2	0,3

De verschuiving in antwoorden op de vraag welke partijen een kans maken op een stem geeft ook een duidelijke indicatie van wat zich aan het afspelen is. De PVV was sinds oktober duidelijk weggezakt, maar is in de laatste weken weer teruggekomen naar een niveau boven de 20%. De VVD stond er 7 maanden beduidend beter voor dan nu. En we zien dat de SP nu de partij is met de grootste electorale potentie. Duidelijk hoger dan PvdA, D66 of VVD.

De onderstaande tabel laat ook goed zien hoe groot het verschil is in electorale voorkeur tussen kiezers met een hoge of een lage opleiding. Bij kiezers met een hoge opleiding zijn D66, PvdA en VVD de partijen met de hoogste stemkans. Maar bij kiezers met een lage opleiding is het beeld heel anders. Daar scoren SP en PVV fors hoger dan de andere partijen. Ook nu valt goed te zien dat de Kunduz-coalitie beduidend meer een coalitie is van kiezers met een hoge dan een lage opleiding.

Kans op het stemmen op die partij in procenten	4-10-2011	20-4-2012	27-4-2012	26-5-2012	Hoge opleiding	Midden opleiding	Lage opleiding
PVV	24%	17%	16%	22%	9%	20%	34%
VVD	35%	27%	26%	25%	30%	24%	15%
CDA	19%	13%	15%	17%	22%	17%	14%
ChristenUnie	7%	5%	7%	8%	10%	8%	6%
D66	27%	22%	24%	26%	40%	17%	12%
PvdA	22%	26%	23%	27%	29%	27%	24%
SP	28%	29%	29%	32%	22%	29%	42%
Groen Links	19%	12%	14%	15%	22%	14%	12%

Ten slotte is ook goed te zien hoe de loyaliteit van de kiezers zich bij de verschillende partijen heeft ontwikkeld. Bij de PVV is het aandeel kiezers dat weer PVV aangeeft te gaan stemmen veranderd van 79% in oktober 2011, naar 60% op 27 april en nu weer 75%. Bij de VVD zien we een daling naar 63%. Ook bij deze tabel is goed te zien hoe de kiezers met een lage opleiding wegtrekken van andere partijen dan PVV en SP.

Percentage dat zelfde partij zegt te stemmen	4-10-2011	20-4-2012	27-4-2012	26-5-2012	Hoge opleiding	Lage opleiding
PVV	79%	66%	60%	75%	65%	77%
VVD	78%	74%	72%	62%	66%	55%
CDA	58%	45%	50%	55%	61%	51%
D66	83%	78%	80%	73%	75%	53%
PvdA	50%	61%	53%	51%	53%	49%
SP	83%	91%	86%	87%	85%	88%
Groen Links	46%	41%	46%	42%	44%	34%